

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5
ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
DEVELOPMENT OF STRATEGIC LEADERSHIP BASED ON BALA 4 FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS IN LANSKA NETWORK GROUP 5 UNDER NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹กชกร เกลี้ยงสง Kotchakorn Klaingsong

²พระครูสุเมธปริยัติคุณ Phrakhrusumetpariyattikun ³กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: fangafngfang.10613@gmail.com

Article Received: March 23, 2025. Revised: August 20, 2025. Accepted: August 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา พบว่า การดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจแนวทางที่กำหนดและขาดการมีส่วนร่วม กลยุทธ์ที่ใช้ยังคงยึดแนวทางเดิมจากปีก่อนโดยไม่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) การกำหนดทิศทางขององค์กร (2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (3) การกำหนดกลยุทธ์ (4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 5 องค์ประกอบกับหลักพละ 4 มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ประกอบด้วย (1) ปัญญาพละ ความรู้ความฉลาด (2) วิริยพละ ความเพียรพยายาม (3) อนวัชพละ ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม (4) สังคหพละ ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และ 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยการสนทนากลุ่มด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า

มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, พละ 4

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the current conditions in development of strategic leadership for school administrators, 2) investigate the development of strategic leadership based on the Four Bala principles, and to 3) propose guidelines for the development of strategic leadership based the Four Bala principles for school administrators in Lan saka Network Group 5 under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. This is a qualitative research with 3 research steps: Step 1) Study of the developing strategic leadership status of administrator. The data were collected through in-depth interviews with 15 relevant participants. Step 2) Study the guidelines for developing of administrator strategic leadership based on the Four Bala principles through in-depth interviews with 5 experts to draft the guidelines. The data were analyzed using content analysis based on the interview format. Step 3) Presenting guidelines for the development of administrator strategic leadership based on the Four Bala principles through a panel discussion consisting of 7 experts to ensure appropriateness, assess feasibility, and evaluate potential benefits. Analyzing the data using content analysis based on the guiding questions for the focus group discussion.

The results showed that: 1) The state of strategic leadership among school administrators in the Lan Saka Network 5 revealed that school management lacked effective communication. Most personnel did not fully understand the established guidelines and had limited participation. The strategies employment remained unchanged from previous years, without adaptation to the current situation. Strategic leadership consisted of five key components: (1) setting the organization's direction, (2) ethical practice, (3) strategy formulation, (4) strategy implementation, and (5) strategy control and evaluation. 2) The development approach for strategic leadership among school administrators integrated the five components with the Four Bala principles, which included: (1) Paññā-bala – wisdom and intelligence, (2) Viriya-bala – perseverance and diligence, (3) Anavajja-bala – integrity and fairness, and (4) Saṅgaha-bala – good human relations. 3) The proposed development framework for strategic leadership based on the Four Bala principles was evaluated through a focus group discussion with seven experts. The findings indicated that the framework was appropriate, feasible, and beneficial for enhancing strategic leadership among school administrators within the Lan Saka Network 5 under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1.

Keywords: Strategic Leadership, School Administrators, Four Bala Principles

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การศึกษาซึ่งประเทศไทยยุค 4.0 ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่การสร้างมูลค่าและคุณค่าทางเศรษฐกิจ (Value-based Economy) และเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงใน 3 มิติสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงจากการขับเคลื่อนประเทศภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินภาคการผลิตไปสู่การเน้นภาคบริการที่มากขึ้นการนำประเทศไปสู่การเปลี่ยนแปลงจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ โดยอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเข้ารับการศึกษาศึกษาภาคบังคับ จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 45 ได้กำหนดไว้ว่ารัฐจำเป็นต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ระบุว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาองค์กร ไปจนถึงการพัฒนาประเทศและโลกใบนี้ การที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้นหนึ่งในปัจจัยสำคัญมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางและกรอบการจัดการศึกษาของ ประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจสามารถทำให้กระบวนการทั้งหมดอยู่ในวิถีทางเดียวกันและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญต่อระบบการศึกษาเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 39 ที่ระบุว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่จะสามารถบันดาลให้การปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนเกิดขึ้นได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนในกระบวนการเพราะผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้นำ ที่จะชี้นำ สั่งการ และวางกรอบทิศทางการบริหารจัดการในด้านการบริหาร วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีลักษณะภาวะผู้นำสูง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์ และเข้ากับทุกสถานการณ์ได้โดยใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (อังศุมลีน กุลฉะ, 2561)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบของผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ผู้นำขององค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนมีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้งสิ้น ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญคือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอนผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทาง วิธีการคิดและการบริหารแบบใหม่ที่สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความพยายามในการวางแผนกลยุทธ์อย่างสมบูรณ์ที่ครอบคลุม

ภารกิจและขอบข่ายทั้งหมดของสถานศึกษา (นันทิยาภรณ์ หงส์เวียงจันทร์ และนิพนธ์ วรรณเวช, 2561) และที่สำคัญผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องแสดงให้เห็นถึงการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความร่วมมือในการพัฒนาและดำเนินการใดๆ ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ (พิมพ์พร จารุจิตร, 2559)

ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่นำมาประยุกต์และบูรณาการเพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ตามหลักพละ 4 คือกำลังแห่งคุณธรรม ซึ่งเป็นหลักที่ผู้นำพึงปฏิบัติและครอบคลุมถึงหลักครองตน ครองคน ครองงาน คือ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญญาพละ ความฉลาดรอบรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าใจในการบริหารตนเอง เข้าใจบริหารคนรอบข้าง รู้จิตของคน รู้บริหารงานอย่างชาญฉลาด เป็นคนใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่ตลอด 2) วิริยพละ ความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่มีความพยายามไม่เป็นคนเกียจคร้าน หมั่นประชุมเนืองนิตย์ มีความอดทนสูง ตั้งมั่นตั้งใจทำงาน เป็นคนจริงจัง เอาจริงเอาจัง อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยยาก ลำบาก 3) อนุวัชพละ การประพฤติตนดี พุทธิ คิทธิ ทำงานที่ไม่มีโทษไม่เบียดเบียนรังแกผู้อื่น ซื่อสัตย์อยู่ในศีลธรรม 4) สังคหพละ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตทา ความโอบอ้อมอารี ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทุกคน อหิงสา ยัมแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะไม่กระโชกโฮกฮาก ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ประพฤติเป็นประโยชน์ชอบเสียสละช่วยเหลือส่วนรวม ชอบแบ่งปันสิ่งของ (พระมหาศรีธณู อุทยวโร, 2562)

เครือข่าย 5 อำเภอลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบกำกับดูแลส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 20 โรงเรียน ได้แก่ ไทยรัฐวิทยา 74 (ชุมชนบ้านคีรีวง) วัดสมอ วัดโคกโพธิ์สถิตย์ วัดจันทร์ ราษฎร์บำรุง บ้านสำนักใหม่ วัดสอ บ้านคดคอก วัดคีรีกันท์ บ้านร่อน บ้านสันยง ชุมชนลานสกา บ้านมะม่วงทอง วัดดินตอน วัดน้ำรอบ วัดวังหงส์ วัดเจดีย์รับผิดชอบจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่ายงาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป แม้ว่าโรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน แต่ยังคงมีการทับซ้อนกันหลายหน้าที่ทำให้ขาดความชัดเจนในการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ขาดความเข้าใจในการดำเนินงาน ไม่ได้เรียงตามลำดับความสำคัญของงาน และยังขาดความร่วมมือจากบุคลากรในการบริหารงาน 4 ฝ่าย บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในปฏิบัติงาน การดำเนินงานยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ไปในทิศทางเดียวกัน งบประมาณภายในโรงเรียนไม่เป็นไปตามแผนงานในโครงการ บางกิจกรรมได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม ขาดการมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การตัดสินใจที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน การกำหนดหน้าที่และการมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา เสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ อันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของหน่วยงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจสอบร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยประยุกต์ใช้หลักพละ 4 ประกอบด้วย 1) ปัญญาพละ คือ ความรู้ ความฉลาด 2) วิริยพละ คือ ความเพียรพยายาม 3) อนุวัชพละ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม 4) สังคหพละ คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า

1.1 การกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจผ่านการประชุมร่วมกับครูหัวหน้าฝ่ายงาน โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน และบริบทของโรงเรียน แต่กระบวนการนี้ยังจำกัดเฉพาะบุคลากรบางส่วน ทำให้ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ หรือไม่รู้จักเป้าหมายและทิศทางของโรงเรียน ผู้บริหารควรสื่อสารเป้าหมายและวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทุกคน รับทราบอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและปรับทิศทางของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

1.2 การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและครอบครัวของบุคลากร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้าร่วมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอย่างเท่าเทียม แต่ยังมีปัญหาเรื่องขาดการรับฟังความคิดเห็นของครูในการปรับปรุงงาน และมองข้ามข้อเสนอจากชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียน เกิดความไม่พอใจและลดความร่วมมือในองค์กรและชุมชน

1.3 การกำหนดกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลจากปีการศึกษาที่ผ่านมาในการกำหนดกลยุทธ์ใหม่ โดยเน้นการทำงานร่วมกันในรูปแบบทีมและการระดมความคิดเห็นจากหลายฝ่ายพร้อมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์และตัวชี้วัดความสำเร็จที่สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียน แต่ยังเกิดปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนของการดำเนินงานผู้บริหารควรสร้างตารางเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน กำหนดช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม

1.4 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรายงานความคืบหน้าของงาน ซึ่งการแบ่งงานอิงตามภาระหน้าที่จากปีการศึกษาก่อนหน้านี้และมีการแต่งตั้งคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดการ แต่ยังเกิดปัญหาเรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติงานของโรงเรียนมีความไม่ชัดเจน เนื่องจากการแทรกงานใหม่ที่ทำให้ต้องเลื่อนเวลาเดิม หรือส่งเอกสารที่กระชั้นชิด

1.5 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการควบคุมติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แต่พบปัญหาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือในการประเมินที่ลดลง บุคลากรดำเนินโครงการอย่างเร่งรีบ และขาดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานที่มีตัวแทนจากหลายฝ่ายเพื่อให้การดำเนินงานครอบคลุมทุกมิติ จากนั้นจัดประชุมและอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้คณะทำงานสามารถกำหนดทิศทางของโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบ พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม และสรุปข้อมูลให้นำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ผู้บริหารต้องใช้ความรู้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม พร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ อดทน และไม่ใช้วิธีที่ผิดจริยธรรมในการบรรลุเป้าหมาย การบริหารงานต้องโปร่งใส เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม และสร้างความไว้วางใจผ่านความเข้าใจ เห็นอก

เห็นใจ และการส่งเสริมกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) การกำหนดกลยุทธ์ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือหลักในการวางแผนและตัดสินใจให้สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร ทั้งนี้มีการประชุมในบรรยากาศที่เปิดกว้างและสร้างสรรค์ พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม จากนั้นจึงร่างกลยุทธ์ที่ชัดเจน ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มี พร้อมมอบหมายงานตามความเชี่ยวชาญของบุคลากรเพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานและจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนกลยุทธ์ของโรงเรียน พร้อมจัดประชุมให้บุคลากรร่วมระดมความคิดเห็น สร้างความเข้าใจและความสามัคคีภายในองค์กร จากนั้นจัดอบรมและกำหนดแผนปฏิบัติการรายปีที่โปร่งใส พร้อมติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและประเมินผล โดยกำหนดบทบาทและเป้าหมายอย่างโปร่งใส พร้อมจัดประชุมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประเมินแก่บุคลากร นอกจากนี้ ได้ออกแบบเครื่องมือติดตามที่หลากหลาย ติดตามผลตามระยะเวลา และนำเสนอข้อมูลเพื่อปรับปรุงแผนงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน โดยประยุกต์ใช้หลักผล 4 ประการด้วย 1) ปัญญาละ ความรู้ ความฉลาด 2) วิริยผล ความเพียร พยายาม 3) อนุวัชผล ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม 4) สังคหผล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะทั้ง 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับการประชุมกับครูหัวหน้าฝ่ายงาน เพื่อวางแผนการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีระบบ 2) ด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเข้าใจในความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตครอบครัวของบุคลากร เพื่อเสริมสร้างสวัสดิภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่างเท่าเทียม 3) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ผู้บริหารใช้ข้อมูลจากปีการศึกษาที่ผ่านมาในการกำหนดกลยุทธ์ใหม่ โดยเน้นการทำงานร่วมกันและการระดมความคิดเห็นจากหลายฝ่าย รวมทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์และตัวชี้วัดความสำเร็จที่สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียน 4) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ผู้บริหารได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมถึงการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและติดตามความคืบหน้าของงาน โดยมีการแต่งตั้งคำสั่งอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการจัดการ 5) ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงกระบวนการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธีรพจน์ แนนเนียน (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยผู้นำเชิงกล

ยุทธที่มีประสิทธิภาพควรมีทักษะสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ ทักษะด้านการกำหนดทิศทาง เพื่อสร้างเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ทักษะด้านการคิดและวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม ทักษะด้านการดำเนินงานให้สำเร็จ โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทักษะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนในองค์กร เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านการสร้างพันธมิตร เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กร และ ทักษะด้านการพัฒนาผู้นำในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาในระยะยาว ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของพยุงค์ดี ไชยเพชร (2565) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบและขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน ทักษะด้านการกำหนดกลยุทธ์โดยพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมและบริบทขององค์กรเพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสม ทักษะด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติผ่านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและทักษะด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้และสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีความจำเป็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องยึดหลักผล 4 ในการดำเนินงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) ด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 3) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ 4) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีหลักธรรมในการบริหารงานให้ เป็นไปได้อย่างบรรลุผลตามเป้าหมายของสถานศึกษา คือ หลักผล 4 คือ 1) ปัญญาผล มีความฉลาดรอบรู้ มองการณ์ไกล ผู้บริหารสามารถบริหารงานโดยใช้การวินิจฉัยเคราะห์อย่างรอบคอบ พร้อมทั้งมีความสามารถในการวินิจฉัยและตัดสินใจที่ดี ทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร 2) วิริยผล ผู้บริหารมีความเพียรพยายามนำสู่ความสำเร็จ ความขยันอดสาหัส บากบั่นเอาธุระ มีความเข้มแข็งอดทนความ มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ทอดทิ้งไม่เลิกละทำงานได้อย่างสม่ำเสมอจนประสบความสำเร็จ มีความอาจหาญ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และความยากลำบากต่างๆ ในงาน 3) อนุวัชผล ความซื่อสัตย์ สุจริต ด้วยกาย วาจา และ จิตใจ มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่มีความลำเอียง ปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง คุณธรรมจริยธรรมอันดี งาม และถูกต้องตามระเบียบวินัย กติกา กฎหมายบ้านเมือง 4) สังคหผล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตที่สุภาพ อ่อนหวาน พูดให้เกิดแรงบันดาลใจและกำลังใจในการทำงานแก่ผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วัฒนสุวรรณ ศรีใส (2564) ที่พบว่า การบริหารตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารยึด ปัญญาผล หรือกำลังของความรู้และความสามารถในการดำเนินงานวิชาการเป็นหลัก เนื่องจาก งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน ซึ่งต้องการการวางแผนและดำเนินการที่มีความรู้ลึกซึ้งและแม่นยำ นอกจากนี้ การบริหารงานงบประมาณยึดหลักอวัชผล หรือกำลังของความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้การจัดสรร งบประมาณเป็นไปอย่างโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย ในขณะเดียวกัน การบริหารงานบุคคลต้อง อาศัย สังคหผล หรือกำลังของการสงเคราะห์และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อสร้างความร่วมมือและเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในองค์กร และหลักวิริยผล หรือกำลังของความเพียร จะช่วยให้การบริหารงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืนในทุกด้านของการดำเนินงาน

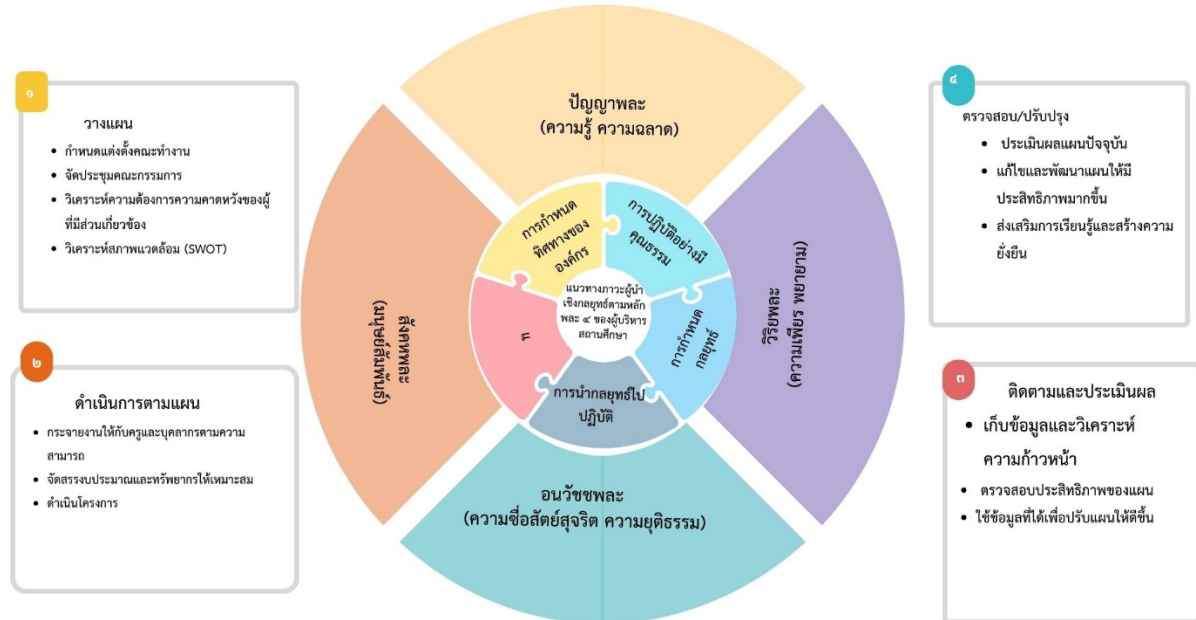
3. จากผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักผล 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ทุกองค์ประกอบ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา จะต้องคำนึงถึงหลักการบริหารสถานศึกษาที่ถูกต้อง มีคุณธรรม เหมาะกับบริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักผล 4 ได้แก่ 1) ปัญญาผล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถในการใช้สติปัญญาและความรู้ในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2) วิริยผล คือ ผู้บริหารมีความเพียรพยายามนำสู่ความสำเร็จ ความขยันอดทนสาหัส บากบั่นเอาธุระ มีความเข้มแข็งอดทนความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ 3) อนวัชผล คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ด้วยกาย วาจา และ จิตใจ มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่มีความลำเอียง 4) สังคหผล คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีวิถีที่สุภาพอ่อนหวาน พุดให้เกิดแรงบันดาลใจและกำลังใจในการทำงานแก่ผู้อื่น สอดคล้องกับการวิจัยของปริยกร อรุณจินดาตระกูล (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและบริบทของโรงเรียน 2) ด้านการควบคุมองค์การอย่างสมดุล บริหารจัดการงานและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและความเป็นอยู่ของบุคลากร 3) ด้านการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิภาพสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากร 4) ด้านการมุ่งเน้น การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรม และคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนและโรงเรียนเป็นสำคัญ 5) ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของทศธรรม สารคำ (2564) ที่พบว่า การบริหารตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรมีความรู้และมีความสามารถในการบริหารงานสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เป็นอย่างมีประสิทธิภาพที่จะวางแผนและจัดการใช้ทรัพยากรทุกอย่างที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความเหมาะสม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความพากเพียรมุ่งมั่นขยันและมีความอดทนที่สูงในการบริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารทุกประการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความอดทนสาหัสในเรื่องการบริหารศึกษาอย่างมีส่วนร่วม 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่มีอคติในการบริหารสถานศึกษาของตนจะต้องเป็นผู้มีเทศการเรียนการสอนดังใกล้ชิดด้วยใจที่เต็มเปี่ยมคุณธรรม มีการสนับสนุนตรวจสอบการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้องเที่ยงตรงตามระบบ 4) ผู้บริหารจะต้องมีความเสียสละแบ่งปันด้วยใจที่โอบอ้อมอารีมีวิสัยสุภาพไพเราะสงเคราะห์บุคลากรทุกคนและปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายให้สมควรแก่ฐานะของตน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์

โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักพละ 4 ประกอบด้วย 1) ปัญญาพละ 2) วิริยพละ 3) อนวัชชพละ 4) สังคหพละ สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย 5 ลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ดังนี้

1. การกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานที่มีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย พร้อมทั้งจัดประชุมเพื่อกำหนดแผนงานและอธิบายบทบาทของแต่ละคน (ปัญญาพละ) โดยใช้วาทศิลป์ในการโน้มน้าวให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของทิศทางองค์กร (สังคหพละ) นอกจากนี้ ผู้บริหารยังจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้คณะทำงานระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบ (ปัญญาพละ) หลังการอบรม คณะทำงานใช้ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง เป็นแนวทางกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแนวทางพัฒนาโรงเรียนระยะยาว โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เสนอความคิดเห็นอย่างเต็มที่ (อนวัชชพละ) ผู้บริหารสรุปและเรียบเรียงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เพื่อนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน (วิริยพละ)

2. การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ผู้บริหารใช้ความรู้อย่างถูกต้อง สร้างสรรค์ และเผยแพร่อย่างเท่าเทียม พร้อมพัฒนาตนเองต่อเนื่อง (ปัญญาพละ) มีความมุ่งมั่น ซื่อสัตย์ อดทน และไม่ใช้วิธีผิดจริยธรรม (วิริยพละ) บริหารงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม (อนวัชชพละ) สร้างความไว้วางใจในองค์กรด้วยความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ มอบหมายงานเหมาะสม และให้กำลังใจบุคลากร (สังคหพละ) เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 3. ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน (ปัญญาพละ) จัดประชุมในบรรยากาศ

สร้างสรรค์ ใช้วาจาสุภาพ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (สังคหผละ) ใช้ผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งเป็นเครื่องมือหลักในการวางแผน และออกแบบกลยุทธ์ที่ชัดเจน ยืดหยุ่น สอดคล้องกับทรัพยากรที่มี โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม (อนวัชขผละ) ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน และมอบหมายงานตามความเชี่ยวชาญเพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิริยผละ)

4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานโดยคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมและจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (ปัญญาผละ) จัดประชุมเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมระดมความคิดเห็นส่งเสริมความเข้าใจและความสามัคคีในองค์กร (สังคหผละ) พร้อมจัดอบรมเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแผนกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติงาน (ปัญญาผละ) กำหนดแผนปฏิบัติการรายปีโดยอ้างอิงจากกลยุทธ์หลัก จัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส (อนวัชขผละ) จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้คำปรึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน (วิริยผละ)

5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและประเมินผล กำหนดบทบาท วัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างโปร่งใส (อนวัชขผละ) จัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผล (ปัญญาผละ) จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานและเครื่องมือติดตามที่หลากหลาย เพื่อให้การติดตามมีประสิทธิภาพและโปร่งใส (อนวัชขผละ) ดำเนินการติดตามผลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้มั่นใจว่ากลยุทธ์นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม (วิริยผละ) และนำเสนอผลการประเมินในที่ประชุมเพื่ออภิปรายและปรับปรุงให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา (สังคหผละ)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักผล 4 มาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.3 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมอื่นเพื่อเปรียบเทียบผลของการนำหลักธรรมมาบูรณาการ
 - 2.2 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธ ของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.3 ควรศึกษาเรื่องการบริหารงานการศึกษา ตามหลักผล 4

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ทศธรรม สารคำ. (2563). การบริหารตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย-หนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรพจน์ แบนเนียน. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นันทิยาภรณ์ หงส์เวียงจันทร์ และนิพนธ์ วรรณเวช. (2561). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ปรีयर อรุณจินดาตระกูล. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พยุงค์ดี ไชยเพชร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระมหาศรีณญ อุทโยโร. (2562). ภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมพ์พร จารุจิตร. (2559). ภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วันฉุวรรณ ศรีใสว. (2564). แนวทางการบริหารการศึกษาตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. (2566). ข้อมูลเครือข่ายที่ 5 ลานสกา เอกสารข้อมูลพื้นฐานเครือข่ายที่ 5 ลานสกา. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1.
- อังศุมาลิน กุลฉะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.